

Fjärde söndagen efter påsk

Predikan på distans 2021-05-02.

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre himmelske Fader! Vi tackar dig för ditt heliga ord och dina sakrament. Tala till oss idag om hur din helige Ande verkar genom dessa medel till frälsning och evigt liv. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. *Amen.*

Predikotext. Evangeliet 1:a årg. Joh. 16:5-15.

Jesus sade till sina lärjungar: ”5 Nu går jag till honom som har sänt mig, och ingen av er frågar mig: Vart går du? 6 Men när jag nu har sagt er detta, är era hjärtan fyllda av sorg. 7 Men jag säger er sanningen: Det är för ert bästa som jag går bort. För om jag inte går bort, kommer inte Hjälparen till er. Men när jag går bort ska jag sända honom till er.

8 Och när han kommer ska han överbevisa världen om synd och rättfärdighet och dom. 9 Om synd: de tror inte på mig. 10 Om rättfärdighet: jag går till Fadern och ni ser mig inte längre. 11 Om dom: denna världens furste är dömd.

12 Jag har mycket mer att säga er, men ni kan inte bära det nu. 13 Men när han kommer, sanningens Ande, då ska han leda er in i hela sanningen. Han ska inte tala av sig själv utan bara tala det han hör, och han ska förkunna för er vad som kommer att ske. 14 Han ska förhärliga mig, för han ska ta av det som är mitt och förkunna för er. 15 Allt som Fadern har är mitt. Därför sade jag att han ska ta av det som är mitt och förkunna för er.”

Vi har lyssnat till evangelietexten om hur Jesus skall sända Hjälparen, den helige Ande. Bibelns lära om Anden är ett mycket viktigt ämne. Vi talar ofta om Kristus och frälsningen, men läran om den helige Ande och hans verk kommer i regel i skymundan. Risker är då att det bara blir de reformerta sekterna och karismatikerna som på sitt svärmiska sätt undervisar om Anden. Lutherska kristna kan då känna sig besvärade, då de inte riktigt vet hur de skall bemöta detta. Har kanske pingstvännerna rentav rätt när de lär att vi behöver en ny pingst och att tungotal, tecken och under måste finnas också i vår tid om det skall vara en rätt, kristen församling?

I vår text säger Jesus: ”När Anden kommer ska han överbevisa världen om synd och rättfärdighet och dom” (v. 8). Vi utgår från detta ord och delar in predikan i dessa tre delar:

1. Anden överbevisar världen om synd.
2. Anden överbevisar världen om rättfärdighet.
3. Anden överbevisar världen om dom.

1. Anden överbevisar världen om synd.

Den helige Ande är Gud själv. Han är ett med Fadern och Sonen. I skapelseberättelsen står det: *”I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. Jorden var öde och tom, och mörker var över djupet. Och Guds Ande svävade över vattnet”* (1 Mos. 1:1-2). Vi tror att den helige Ande är Gud därför att den heliga Skrift ger honom gudomliga namn, gudomliga egenskaper, gudomliga verk, ära och härlighet.

När Ananias och Safira ljög för den helige Ande sade Petrus: *”Ananias, varför har Satan uppfyllt ditt hjärta så att du ljög för den helige Ande? ... Du har inte ljugit för människor utan för*

Gud" (Apg 5:3-4). När en människa ljuger vet Gud detta. Den helige Ande blir djupt bedrövad. Fastän Ananias och Safira var troende kristna kom djävulen och frestade dem att ljuga. De sålde sin jordegendom och gav pengarna till församlingen för att hjälpa de fattiga. Det var en frivillig sak. Ananias och Safira hade haft rätt att behålla egendomen eller att bara ge en del av pengarna till kyrkan. Men de ville inte erkänna att de behöll en summa för sig själva och därför ljög de och sa att de skänkt hela summan av försäljningen till församlingen. Lögn är en svår synd. Den helige Ande överbevisade dem nu om denna synd. Petrus sade:

"Ananias, varför har Satan fyllt ditt hjärta så att du ljög för den helige Ande och smusslade undan en del av pengarna för marken? Var den inte din så länge du hade den? Och när den var såld, var inte pengarna dina? Varför bestämde du dig i ditt hjärta för detta? Du har inte ljugit för människor utan för Gud." (Apg 6:3f).

Ananias föll då ner och dog och de yngre männen begravde honom. När sedan Safira kom frågade Petrus henne:

"Säg mig, sålde ni marken för det beloppet?" Hon svarade: "Ja, för det beloppet." Då sade Petrus till henne: "Varför kom ni överens om att fresta Herrens Ande? Se, de som har begravt din man står vid dörren, och de ska bära bort dig också." Och plötsligt föll hon död ner vid hans fötter. När de unga männen kom in fann de henne död, och de bar bort och begravde henne bredvid hennes man. Stor fruktan kom över hela församlingen och över alla andra som hörde om det (v. 8-11).

Den helige Ande talar till hela världen och straffar all synd. Han gör det på två sätt. Först talar han genom den naturliga lagen och vittnar genom skapelsen och samvetet att Gud finns och att vi är skyldiga att leva som goda människor och dyrka Gud. Men vi vet inte hur vi skall göra detta på rätt sätt. Men ändå förstår vi att när vi ljuger, mördar eller begår äktenskapsbrott är detta fel. Vi får dåligt samvete när vi behandlar vår nästa illa eller när vi kastar bort våra egna liv i försummelse och missbruk av både kropp och själ. Men synden gör att vi hittar på ursäkter. Vi skyller på andra människor och vill inte erkänna att vi är syndare. Och vi glömmer bort att Gud är vår rätte herre. Vi tänker bara på oss själva.

För det andra. Den helige Ande kommer och talar till oss i ordet. Han har uppenbarat sig i Skriftens ord. Där låter han lagens stränga ord om synden förkunnas i den kristna kyrkan. Där säger Petrus till Ananias: Du har ljugit, inte bara för människor utan också för Gud. Så anklagar Anden världen för synd. Johannes döparen sade till Herodes: *"Det är inte tillåtet att du har din brors hustru"* (Mark. 6:18). Jesus säger i vår text: *"Anden ska överbevisa världen om synd ... ty de tror inte på mig"* (v. 9). Otron kommer av syndafallet. Arvsynden från Adam finns i varje människas liv, även hos de små barnen. Arvsynden skiljer oss från Gud. Vi har inte längre en levande kontakt med Herren så som Adam och Eva hade det före syndafallet. Nu är kontakten bruten och våra hjärtan fångna i synden. Därför är vi under djävulens välde. *Hela världen är i den ondes våld*, säger Skriften (1 Joh. 5:19).

2. Anden överbevisar världen om rättfärdighet.

När den helige Ande genom lagens ord har överbevisat en människa om hennes synd finns det två möjligheter. Ananias och Safira förnekade sin synd och höll fast vid sin lögn, trots att de var överbevisade. Herodes brydde sig mer om bordsgästerna och sitt löfte till dottern. Han var svag inför sin hustrus hat mot profeten, när denne predikade sanningen. Så följde Herodes hustruns och dotterns begäran om att bära fram döparens huvud på ett fat. Så leder den ena synden till den andra. När en människa blir överbevisad av den helige Ande men börjar försvara sig och förneka synden genom rädsla eller människofruktan blir hon förhärdad i synden. Så gick det också för Judas Iskariot. Han började stjäla pengar ur kassan och penningbegäret drev honom sedan till att förråda Jesus för trettio

silverpenningar. En mindre stöld ledde ett fruktansvärt förräderi och sedan till förtvivlan och självmord.

Den andra möjligheten är att människan erkänner sin synd och ber Gud om förlåtelse. Detta är den helige Andes verk. När David hade begått äktenskapsbrott och mord kom profeten Natan till honom och predikade allvarligt om hans svåra synd. David bekände då sin synd och bad om förlåtelse. När Petrus tre gånger hade förnekat Jesus ångrade han sig bittert. Men han förhärskade sig inte som Judas utan kom tillbaka till Jesus. Så gjorde också den förlorade sonen, som i sitt högmod begärde sitt arv och gick bort från sin far och slösade bort alltsammans genom ett ogudaktigt liv i synd. Men han ångrade sin synd och kom tillbaka till sin far, som gav honom förlåtelse.

Den helige Ande talar genom lagens stränga ord till oss om vår svåra synd. Han överbevisar oss om synd. Men sedan fortsätter Anden sitt verk och han talar då om Kristus och förlåtelsen. När den förlorade sonen ångrade sig hade han bara tänkt att om möjligt få arbeta som dräng hos sin far. Men fadern visar honom en oförtjänst stor kärlek och nåd. Det står:

Medan han ännu var långt borta, fick hans far se honom och förbarmade sig över honom. Fadern skyndade fram, omfamnade honom och kysste honom. Sonen sade till honom: Far, jag har syndat mot himlen och inför dig. Jag är inte längre värd att kallas din son. Men fadern sade till sina tjänare: Skynda er! Ta fram den finaste dräkten och klä honom, och sätt en ring på hans finger och skor på hans fötter. Och hämta gödkalven och slakta den. Nu ska vi äta och fira, för min son var död men har fått liv igen, han var förlorad men är återfunnen. Och festen började (Luk. 15:20-24).

Detta är Guds evangelium, det glada budskapet om nåd och förlåtelse för Kristi skull. Anden överbevisar oss om rättfärdighet genom att visa att rättfärdiggörelsen sker endast av nåd. Sonen visste att han inte längre var värd att kallas Faderns son. Men fadern ger honom av nåd den finaste dräkten, en dyrbar ring på fingret och en storartad festmåltid. Han var inte värd något av detta, men Faderns kärlek är förlåtande och innerlig. Så skriver Paulus:

Men nu har det uppenbarats en rättfärdighet från Gud utan lag, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus för alla som tror. Här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus (Rom. 3:21-24).

Så överbevisar oss Anden om rättfärdighet. Jesus säger i vår text: *Anden ska överbevisa världen om rättfärdighet. ... Ty jag går till Fadern och ni ser mig inte längre.* Jesus talade dessa ord strax före sitt lidande och sin död. Han skall genom sin död uppfylla all rättfärdighet. Gud skulle ha handlat fullkomligt rättfärdigt och rättvist om han straffade hela världen med förtappelse. Så allvarlig är synden. Fadern hade kunnat säga till den förlorade sonen: Du har syndat och måste nu få ditt straff. Men liksom den jordiske fadern älskade sin son så högt att han gav honom förlåtelse, kärlek och glädje och en stor festmåltid, så älskar den himmelske Fadern oss så högt att han utgav sin enfödde Son för oss. I sin rättfärdighet straffade Fadern sin egen Son i vårt ställe. Det är detta den helige Ande idag vittnar om. Genom evangelium, det glada budskapet, vittnar Anden om att Jesus Kristus har tagit på sig världens synder och lidit straffet i vårt ställe. Så vittnar Anden om Kristi rättfärdighet för vår skull. Jesus säger:

Ingen har stigit upp till himlen utom den som kom ner från himlen, Människosonen som är i himlen. Och så som Mose upphöjde ormen i öknens måste Människosonen bli upphöjd, för att var och en som tror på honom ska ha evigt liv (Joh. 3:13-15).

Jesus blev upphöjd på korset i vårt ställe. När folket hade blivit bitna av giftormar befallde Gud Moses att han skulle göra en kopparorm och sätta upp den på en påle. Alla som såg upp på ormen blev botade och fick överleva. Folket hade syndat svårt och i otro klandrat Mose för att han fört dem ut ur Egypten. Det står:

Då sände Herren giftiga ormar bland folket, och de bet folket och många i Israel dog. Då kom folket till Mose och sade: ”Vi har syndat genom att vi talade mot Herren och mot dig. Be till Herren att han tar bort dessa ormar från oss.” Och Mose bad för folket. Herren sade till Mose: ”Gör dig en orm och sätt upp den på en påle. Den som har blivit ormbiten och ser på den ska leva.” Mose gjorde då en kopparorm och satte upp den på en påle. Om någon blev biten av en orm, fäste han blicken på kopparormen och fick leva (4 Mos. 21:6-9).

Den helige Ande vittnar nu om att vi får se på Jesus som dött på korset för vår skull och så blir vi genom tron befriade från syndens straff. Jesus förklarar detta själv med de kända orden:

Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv (Joh. 3:16).

3. Anden överbevisar världen om dom.

Den helige Ande fäller en fullkomligt rättvis dom. Människor dömer ofta felaktigt. Men Guds ande uttrännsakar hjärtat. Han läser våra liv som en öppen bok och vet allt som finns där. Men Anden går mycket djupare i sin dom än vad vi kan förstå. Jesus förklarar dessa ord med att Anden dömer djävulen. Han säger:

Anden ska han överbevisea världen om dom. ... Ty denna världens furste är nu dömd (v. 11). Redan direkt efter syndafallet hade Gud lovat att kvinnans säd skulle trampa sönder ormens huvud. *”Han ska krossa ditt huvud och du ska hugga honom i hälen”* (1 Mos. 3:15). Nu dömer den helige Ande världen genom att först förkunna denna dom över djävulen. Den onde anden, den avfallne ängeln och hela hans väldiga rike är nu krossat en gång för alla. Kristus är uppstånden och har tagit djävulens rike till fånga. Han har *fångat hela fångelse* (Ef. 4:8, Luthers övers.). Om ett land under lång tid har varit ockuperat under en tyrannisk våldsmakt, är det ett stort glädjebudskap när den regeringen faller. Så var det t.ex. för Danmark och Norge och hela Europa när Hitler kapitulerade den 7-8 maj 1945 på alla fronter. Så var det 1989-91 när det kommunistiska sovjetväldet föll samman. När budskapet om fred och befrielse kom, blev människorna uppfyllda av stor glädje.

Så är det nu när Anden förkunnar att djävulen är besegrad. Alla de som varit hans fångar är därmed befriade. Så är budskapet om domen över Satan ett stort glädjebudskap. Den helige Ande förkunnar detta för oss idag genom ordet och sakramenten. Han förkunnar dopets evangelium, som säger att var och en som tror och blir döpt skall bli frälst (Mark. 16:16). *Dopet frälser oss*, skriver Petrus (1 Petr. 3:21). Liksom Noa med sin familj räddades genom arken blir vi frälsta efter denna förebild. Dopet renar inte från smuts utan är *”ett gott samvetes förbund med Gud genom Jesu Kristi uppståndelse”*. Så översätter Luther detta ställe hos Petrus. Så ger oss Anden syndernas förlåtelse i dopet. På samma sätt skänker också den helige Ande syndernas förlåtelse genom bikten och nattvarden. Genom ordets predikan och sakramenten skänker Gud förlåtelse för alla våra syndar. Han ger oss därmed också den helige Andes gåva i våra hjärtan.

Detta är en helt annan lära än den svärmiska läran om att Anden kommer direkt till oss utan några nådemedel. Den läran är obiblisk. Gud ger sin nåd och förlåtelse och Andens gåva enbart genom det skrivna och predikade ordet och genom de sakrament, som han själv har förordnat genom Skriftens ord. När apostlarna mottog tungor av eld på pingstdagen, var det ett tecken från Gud för att visa att den helige Ande nu var utgjuten på ett särskilt sätt i hela den kristna kyrkan. Anden hade förvisso alltid funnits och alla de troende på GT:s tid trodde på löftet om den kommande Messias genom den helige Andes verk. Men efter Kristi uppståndelse uppenbarades Anden offentligt för hela världen för att visa att Kristus nu med sin uppståndelse har besegrat djävulen och uppfyllt all rättfärdighet. Med tecken och under

av olika slag bekräftades nya testamentets apostlaämbete. Anden skulle nu ges till alla människor som kom till tro på Skriftens ord. Jesus bad själv för dem som **genom apostlarnas ord** skulle komma till tro (Joh. 17:20: *”Men jag ber inte bara för dem, utan också för dem som kommer att tro på mig genom deras ord”*). Jesus hade lovat att den helige Ande skulle undervisa apostlarna om allt vad Jesus hade lärt. Han skulle leda apostlarna fram till *hela sanningen*, som vår text idag också säger. (Joh. 16:13). Detta gjorde han också. Han har en gång för alla lett sin kyrka fram till hela sanningen som vi nu har i Bibelns kanoniska skrifter.

Vår tids karismatiker har därför fel när de menar att människor fortfarande får budskap från Gud som skall förkunnas i församlingen. I och med pingsten och Andens offentliga utgjutande över den nytestamentliga församlingen med tillhörande tecken och under är den kristna och bibliska uppenbarelsen avslutad. Andens fullhet ges genom evangelium i ordet och sakramenten. Det finns ingen biblisk lära om något ytterligare andedop än det kristna vattendopet, där Anden verkar helt och fullt. När människor behöver andlig förnyelse skall de inte vända sig till nya uppenbarelser, tecken och under eller någon högre välsignelse eller en ”ny pingst”, utan vända tillbaka till den nåd Gud redan utlovat i evangelium. Där i vårt dop får vi förnyelse och kraft till seger i den dagliga kampen mot köttet. I nattvarden får vi Kristi sanna kropp och blod till syndernas förlåtelse. I den heliga avlösningens sakrament får vi höra förlåtelsens ord, som Jesus själv försäkrat: *Om ni förlåter någon hans synder så är de honom förlåtna (Joh. 20:23)*. Gud har också förordnat det särskilda predikoämbetet, som på Guds uppdrag bär fram alla dessa gåvor i församlingen i dag.

Den helige Ande kommer inte med något nytt. Han kommer inte med sensationella budskap om nya stora väckelsekampanjer eller om underverk i den romersk-katolska kyrkan eller på annat håll. Vad Anden talar om säger Jesus i vår text:

Han ska inte tala av sig själv utan bara tala det han hör, och han ska förkunna för er vad som kommer att ske. Han ska förhärliga mig, för han ska ta av det som är mitt och förkunna för er. Allt som Fadern har är mitt. Därför sade jag att han ska ta av det som är mitt och förkunna för er.” (v. 13-15).

Den helige Ande verkar förvisso stora ting också idag. Han omvänder människor till tro på Kristus. Han gör många under i sin församling. Han tröstar de bedrövade, botar sjuka och svarar på våra böner på ett förunderligt sätt. Men hans predikan handlar inte om detta. Anden talar inte om sig själv utan han förhärligar Jesus Kristus och vad han har gjort för vår frälsning. Allt det Fadern har gjort när han sände sin Son och utgav honom för oss alla, av allt detta tar Anden och förkunnar för oss också idag till frälsning och evigt liv.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. *Amen.*